

tzaka. — 1934. Děln. akad. str. 61 in-8° — Již loni jsme referovali o 1. svazku této záslužné bibliografie. Výtky, které tehdy byly uspořádání bibliografie učiněny, nebyly ovšem výtkami chyb, poněvadž byly zdůvodněny počátečními obtížemi, jak to také v předmluvě k 2. svazku je dobře vysvětleno. Za to sluší spravedlivě vyzdvihnouti záslužnou práci, která každoročně podává pečlivý přehled literární produkce československé o otázkách socialismu a tím ovšem celého důležitého výseku jak politického, tak i hospodářského. Jestliže se podaří pořadatelstvu ještě překonat finanční a technické obtíže, zejména pokud jde o dělení jednotlivých oddílů, jak je slíbeno již v předmluvě k tomuto svazku, bude bibliografie tím lepší. Ča.

Dr. ADOLF KINDERMANN: *Das landesfürstliche Ernennungsrecht*. Verlag Ambr. Opitz. Warnsdorf. 8°, str. 515. 70 Kč. — Autor, docent litoměřického biskupského semináře, podává obsáhlou monografii o zeměpanském právu jmenovacím. Již úvodem podotýká, jak nesnadným jest badání v tomto oboru, když církev a zejména státy nerady uveřejňují oficiální akta o nominacích biskupů.

V prvním díle své práce zabývá se autor právní (dogmatickou) stránkou práva jmenovacího. Uvedené právo definuje celkem ve shodě s kanonistou Ottavianim, jako právo panovníkovi církví poskytnuté, označovat papeži vhodné kandidáty pro obsazení uprázdněných biskupství. K tomu ještě zdůrazňuje Kindermann, že obsazování úřadu církevního se dělí na tři akty: označení osoby (*designatio personae*), udělení titulu právního (*concessio tituli*) a *immissio* neboli *introductio in possessionem*. Kindermann zde zdůrazňuje, že panovnické právo jmenovací se může vztahovati, jako vůbec jakýkoliv vliv laiků při obsazování úřadu církevního, jen na designování resp. presentování osoby. Ostatní složky aktu obsazování úřadu mohou dle práva církve římskokatolické býti vykonávány jen vrchností církevní, především papežem. Není tedy uvedené právo dle práva církevního oprávněním obsazovati úřady církevní. V podrobnostech jest právo jmenovací dle Kindermanna založeno na privilegiu, jež poskytuje papež jen katolickým panovníkům resp. hlavám státu osobně. Privilegium není právně protihodnotou za hmotné doto-
vání biskupství ze státních prostředků.

Po stručném nástinu obvyklého výkonu panovnického práva jmenovacího přichází Kindermann k právnímu posouzení panovnického práva jmenovacího. Zde ohraničuje tento pojem proti právu exklusivy a právu prohlásiti »*nihil obstat*«. První právo jest oprávněním hlavy resp. vlády státní, podati veto proti kandidátu biskupství; bývalo udíleno v dřívějších dobách kurií nekatolickým hlavám států. Druhé právo, hojně poskytované v moderních konkordátech vládám států, jest svým rázem slabším negativním vlivem na obsazování biskupství a opravňuje jen k prohlášení, že zde není námitek (obyčejně politického rázu) proti osobě kandidátově.

V druhém rozsáhlejší díle knihy jedná se o historicko-právní stránce práva jmenovacího. Zde autor dělí dějiny tohoto práva na pět period, z nichž sáhá první do I. koncilu lateránského r. 1123, druhá do francouzského konkordátu z r. 1516, třetí do Napoleonova konkordátu z r. 1801, čtvrtá do »převratového« roku 1918, pátou periodu tvoří pak doba nynější. Kindermann, vycházející z názoru o privilejovém rázu práva jmenovacího — ukazuje, že první takové právo dostal král uherský okolo roku 1000. Vliv panovníků římsko-byzantských, franských a jiných (tedy i našich českých, o nichž se nezmiňuje výslovně), v první periodě na obsazování biskupství vykonávaný, považuje za usurpaci papežským privilegiem nezaloženou. Na počátku druhé periody uzákoňuje církev volbu biskupů kapitulami jako obecný způsob obsazování biskupství. Přes to však musí církev ve století 15. a začátkem stol. 16. udělit

právo jmenovací panovníkům rakouským, braniborským, sicilským a španělským. Ve třetí periodě dosahují práva nominace panovníci francouzští, portugalské a italské. V našich zemích dostává Ferdinand I. pro sebe a své katolické nástupce právo nominace na arcibiskupství pražské, roku 1561 obnovené. Právo jmenovací na ostatní biskupství zemí českých se stejně dostává (až na Olomouc, kde zůstává princip volby zachován) panovníkovi. Arci při zřizování nových biskupství po Bílé Hoře papežská stolice hájí privilejový charakter práva nominačního ve svízelných jednáních s panovníkem (zejména Ferdinandem III.) a odmítá názor, jakoby dotace biskupství se strany státní dávala ipso facto panovníkovi patronátní právo nad biskupstvími. V této souvislosti líčí autor na základě rukopisných dokladů také skutečné provádění nominace panovnícké a ukazuje, že se panovníci habsburští, zejména při konci 18. století, dali vésti skoro výlučně ohledy státními.

Čtvrtá perioda jest dobou rozkvětu panovníckého práva jmenovacího. Konkordátem z r. 1801 dostává hlava státu francouzského znovu právo jmenovací, o jehož právní ráz vedla zejména vláda III. republiky spor s kurií, jak autor ukazuje na základě pamětí kardinála Ferraty. Po odluce státu od církve ovšem trvá, dle mínění autora, právo jmenovací jen v Alsasku-Lotrinsku. V téže periodě dostaly právo jmenovací hlavy státu bavorského, saského a některých latinských států amerických, naproti tomu zaniklo v Portugalsku a Itálii r. 1871 právo jmenovací. V této době dostávají i panovníci rakouští jmenovací právo také v nově nabytých zemích, které vykonávají do r. 1848 stále v duchu josefinského státního církevnictví. V tomto duchu upravuje státně-církevní režim i uvedení biskupů v držení spiritualií až malicherně podrobnými předpisy. I po konkordátě z r. 1855, v němž se panovník zavazuje poraditi se před nominací na uprázdněná biskupství s biskupy téže provincie, vykonává panovník své právo zásadně stejně, na čemž ničeho nemění ani zákon č. 50. z r. 1874. V praxi také panovník řídí se ve velké většině případů radou biskupů, arcí proti době dřívější mají zde velký význam zřetele národnostně-politické. V tomto směru líčí Kindermann zejména postup jmenovacího procesu v diecési litoměřické a zajímavými doklady poukazuje na to, že zde se vždy požadovaly dvě vlastnosti na kandidátovi: 1. politická umírněnost (t. j. loyality k vládě rakouské) a 2. znalost češtiny a ovšem i němčiny.

V páté periodě (přítomné) dle autora zaniklo právo jmenovací v následnických státech bývalé monarchie rakousko-uherské. Kindermann soudí, že vlády následnických států nemohly požadovati právo nominace pro sebe. Stejně zaniklo právo nominace v naší době v Bavorsku, Sasku a Španělsku. Tak, resumuje autor, se právo nominační, dříve tak rozšířené, udržuje jen v Alsasku-Lotrinsku, Haiti a Peru. Fakticky je pak vykonáváno Argentinou, Bolivií, Paraguayí a konečně Venezuelou, k čemuž kurie »ad remotionem gravium« mlčky svoluje, ač zásadně toho práva neuznává.

Ke konci práce jsou připojeny mnohé listinné doklady většinou netisknuté.

Kindermannova práce jest ojedinělou ve svém druhu. Kindermann napsal obsáhlou historicko-právní a dogmatickou monografii o oboru, jenž byl málo znám a jenž byl zpracován jen v menších pojednáních. Četné úseky práce spočívají na listinném materiálu dosud netištěném. Kindermann zpracoval listinný materiál velmi pečlivě; stejně ukazuje jeho práce výborné zvládnutí celé v úvahu přicházející literatury kano-nistické, pokud je dostupnou. Rovněž jest zdůrazniti snahu o přesnost v definicích. Pro naše právníky a historiky jest velmi cenným zejména Kindermannovo vyličení praktického výkonu práva jmenovacího za panovníků habsburských, zejména v době Ferdinanda III. a v době nejnovější za doby osvícenského a policejního absolutismu. Stejně jest zá-

zásadní hodnocení výhod a nevýhod panovnické nominace správné a dobře jsou určeny politické podmínky tohoto práva.

Pokud pak se týče otázky přechodu práva nominačního císaře rakouského na vládu naší republiky, konstatuje autor sice správně, že o takovém přechodu nelze mluvit s hlediska práva církevního i s hlediska všeobecně politického, zapomíná však, že pro naše státní úřady jest předpis ústavy o právech vlády závazným a že jej bylo nutno s hlediska práva československého čirě formálně striktně vykládati bez ohledu na politické resp. kanonické hledisko.

Arci s některými názory autorovými při vši uznalosti jeho dobré práci nelze souhlasiti.

Tak jest chvála, kterou udílí autor Františkovi Josefovi I. pro objektivní způsob nominace, která prý měla v poslední době výborné výsledky (str. 48., 262, 306, 337, 351, 377—79), zcela nezasloužená. K tomu jest si jen vzpomenouti na poslední dvě předpřevratové nominace na arcibiskupství pražské, které církvi k prospěchu rozhodně nebyly. Autor zde příliš dal se svést subjektivním míněním některých rakouských právníků a státníků. Stejně nelze souhlasiti s míněním autorovým, že panovník při nominaci hleděl vždy respektovati číselný poměr národností. O tom by jej jinak přesvědčila řada biskupů brněnských, kde by našel před převratem jen jediného Čecha. Dále by mohl autor, jinak české řeči tak dobře znalý a zachovávající objektivitu k Čechům, si více všimnouti české literatury církevně právní i česko-právní.

V jednotlivých podrobnostech se přihodily autoru některé omyly. Mluví se a cituje se ve spise nálezný nejvyššího správního soudu v Brně (!) (str. 393, 493 a 502), historie státních forem francouzských po roce 1830 jest zvráceně uvedena (str. 183, 184). Česká jména jest uváděti českým pravopisem (Benesch).

Dr. Wierer.

DR. F. POTUŽIL: *Zákon o soukromých zaměstnancích*. Vydáno v Praze 1934, nákladem E. Weinfurtra, stran 56, 8°, cena neudána. — Informativní tato příručka, vydaná autorem jako členem komise pro zpracování osnovy zákona o soukromých zaměstnancích za ústřední radu čsl. obchodnictva, obsahuje jednak stručný náčrt vzniku a motivů zákona, jednak obsah zákona samého. V jednotlivých kapitolách probírají se pak smlouva o práci, její nastoupení, plat, provise, remunerace, dovolená, skončení pracovního poměru, služební záruka, příslušnost pracovních soudů, poměr k jiným zákonům atd. Příručka je psána vhodnou formou pro praxi a bude nepostradatelnou pro všechny zaměstnavatele i zaměstnance. Prozrazuje informovaného odborníka. Pro právníky však bych doporučoval ještě její doplnění přesnou citací zákona č. 154/1934, neboť příručka jen v závorkách obsahuje čísla paragrafů. Vzorový rejstřík usnadňuje povšechnou orientaci.

Dr. Horka.

ANT. PIMPER: *Hospodářská krise a banky*. Nákladem Sdružení peněžního úřednictva v Praze, 1934, 8°, stran 84, cena Kč 10.—. — První část spisu s názvem »Hospodářská krise a bankovníctví evropské a americké«, ilustruje poměry světového bankovníctví (bankovníctví americké a téměř všech evropských států) a přímé následky, jež měla hospodářská krise na banky všech zemí. V druhé části pak spis pojednává o hospodářské krizi a bankovníctví československém. Líčí situaci před začátkem světové krise, postupující sanaci bank v letech 1927—28 a vliv krise na naše banky. Po řadu let existující konjunktura slibovala dlouhé trvání a část bank opustila některé zásadní principy, podle nichž banky musí býti vedeny. Banky utrpěly poklesem kursu ukládajících hodnot, jejich koncernové podniky nevyplácely dividendy, krise vyvolala desetitisíce konkursů a vyrovnání se stamilionovými passivy a dále znehodnotily se pohledávky bank v cizině následkem poklesu kursů měn. Úvěrové a jiné transakce byly omezeny, čímž byly výdělečné možnosti bank dále zmen-